

نووسه‌ری گوتاری (یاده‌وه‌ری به
ته‌نیشته رمانه‌وه) چۆن له
ئێده‌بی گۆڤاره‌وه گه‌یشتووه؟ ...
کاروان عومەر کا‌که‌سوور

له (04.11.2016) دا گوتاری (یاده‌وهری به تهنشت رمانه‌وه) م که و ته
به‌رچاو، له خوځنده‌رانهم بایخ به ناونیشان ددهن، لهم سی چل
سالمی اوردودا به هی لکلمینه‌وه چې هکانی هندک له تیپ‌رست
و هڅنه‌سازانی وهک (جیرار جینت)، (کلود دوشی)، (ربرت شلز)،
(لی هک) و نه‌وانه‌ی تر چه مکی ناونیشان بایخی زیاتری پ دراه،
بگره‌گهیشته نه‌وه‌ی وهک زانست لمی بانرن، که به ناونیشانوناسی
(Titrologie) ناسراوه. (جیرار جینت) ناونیشان به به‌شکی گرنگی
(پاراتیکست: Paratext) داده‌نت، له کتببی (پالیمپست: ئدوب له
پلمی دووه‌مد Palimpsests: Literature in the Second Degree) دا،
که له سالمی (1982) دا چاپ کراوه، به‌شکی تاییه‌تی بان نهو چه مکه،
چه مکی (پاراتیکست) ترخان کردوو. ده‌کرنت به کوردی بیکه‌ینه
هاوشانی تکست، یا خود ده‌قهاوشانی. استیه‌که‌ی (پالیمپست) هر
ماتریال‌که شتی له‌سر نووسرابنت و سابته‌وه، تا کوو بان نووسینی
تر به کار به‌نرنت. وشه‌که له بنه‌هدا لاتینییه و له زمانه‌کانی
تردا گمانی بنه‌ه‌تی به‌سردا نایه‌ت، بیه ئمه‌یش وهک خی
ده‌ینووسینه‌وه. هنده هیه له ئینگلیزییه‌که‌دا به ک ها تووه و له
کوردیدا ده‌بته تاک، به‌وه‌ی گرامه‌ری ئمه وا ده‌خوازنت. (جینت)
به‌مشویه پناسه‌ی (پاراتیکست) ده‌کات، که بریتییه لهو نیثانه و
ئایک نه لاوه‌کیانه‌ی، کاریگه‌ریان له‌سر ته‌گیشتنی تکسته
بنه‌ه‌تییه‌که‌دا هیه و نه‌مانه ده‌گرته‌وه: ناونیشان (title)،
ناونیشانی لاوه‌کی (subtitle)، ناونیشانی ناوه‌کی (intertitles)،
ده‌روازه (prefaces)، پاشک (postfaces)، سرنج (notices)، پشه‌کی
(forwards) و زری دیکه. (1)

وهك گوتم يه كه كم له وانې بايه خ به ناو نيشان دده دن، به يه كات
گوتاري (ياده وهرې به تهنېشت رمانه وه) م بيني، سه یرم له هات و له
خمم پرسې باشه، (ياده وهرې)، كه به عهره بي (ذاكره) و به ئینگليزي
(Memory) يه، به چي ده كه و ته تهنېشت مانه وه؟ ته به يي ئو نووسره
ويستې ياريه كي زمانه وانې بكات و به هشارييه وه واي

نووسیبښت، بښه ټه ناوونيشانه سهيره ي داناوه؟ به ښام کات ګوتاره کهم خوښندهوه، هر زوو بښم ده رکوت هه ښه کی مه عریفیه و تښی که وتووه. استیه کی له ګه خوښندنه وهی یهک دوو ښته ی سهره تادا ګه ښتمه ټه باوه ښی نووسه ری ګوتار مادام به زمانه ښځانه ده نووښت، لهو دوو چه مکه نه ګه ښتووه، به ښکوو له ده می ټم و ټه ووه وهی ګرتوون، یان وهک ځی ده ښت (ګوته ی ګوتیاران) ن و ښستوونی. به پښی ټه مښت ده ی بښ خوښندنه وه هه مه، هه میښه له سر ټه چه مکه نه دا ده وهستم و لښیان ورد ده بښه وه، کات ښ ده که ونه بهرچاوم، بښه ده مه وښت بپرسم یاده وهی چیه؟ دیاره ټمه لښره دا نامانه وښت به وردی باسی لښوه بکه یښ، له کات ښکدا ټه چه مکه هه میښه جښکی سهرنجی فیل ښف و سایک لښجیستان بووه، وهک لای (پلاتښ)، (ټریستن)، (ټگستین) و زښری دیکه دا ده یښین، بګره به ده ګمن هه یانه ځی له قهره ی نه دا بښت، به ښام مادام مه به ستمانه وښنه کی ګشتی لښ به ده سته وه بده یښ، ټه وا ده کرښت لای (هښنری برگسښ) دا بوه ستین، مادام ټه فیل ښفه به ښکی زښری ته مه نی بښ ټه چه مکه تهرخان کردووه. که واته ټه وښنه یه لای ټه فیل ښفه دا ده دښینه وه، به تایبه تی له به شی پښنجه می کتښبی (وزه ی ښځی، یان وزه - ښځی: (Mind-energy) 2) دا، که له ژښر ناوونيشانی (یاده وهی ټستا و پښزانینښی ساخته: Memory of the present and false recognition) دا نووسیویه تی. به ګشتی لای (برگسښ) دا (یاده وهی) هاوواتای (هښشیاری) یه، چونکه به بښ یه که میان بوونی دووه میان مه حاښه. هه روه ها پښی وایه یاده وهی وهک وه همیش ده رده که وښت.

نموونه به وه ده ښښته کات ښ دیمه نښک ده یښین، یان ګوښمان له ګوته یهک ده بښت، وا ده زانین پښشتر ټه دیمه نه مان دیوه، یان ټه ګوته یه مان ښستووه، بګره ټه وه هه ده مان ګه یه ښښته ټه وهی وا هه ست بکه یښ توانای پښښینیکردنی ټایښنده مان هه یه. مرښف کات ښ دنیای ده روه بهم ښځویه ده یښت، ټه وا له ژښر کاریګه ری ټه وه هه دا خودی ځی به نام ښ ده زانښت، به ښکوو هه ست به دووفاقیش ده کات. (3) بهم ښځویه (یاده وهی) به دیارده ی سایک لښجی ده زانښت، نه وهک به دیارده ی فیزی لښجی، که هه سته کانی مرښف ده رده بښت، بښه پښی وایه یاده وهی دووره له وهی ماتریال ښت وهک له کتښبی (ماده و یاده وهی: Matter and Memory) دا پښی له سر داده ګرښت. (4) به ښځی، له دیدی ټه مدا ټه وښنه یه لمان دروست ده بښت پښوه ندی به هښشمانه وه هه یه، بښه ده چښته ټاستی (دیوره یښن: 5) (Duration) و (ټینتیوه یښن: Intuition) - وه، که ټم چه مکه نه لای ټه ودا مانای تایبه تیان هه یه، به وهی پښوه ستن به زه مه نه وه و زه مه نیښ بریتییه له که که کردن و

بهرده وامي. به مانايه كي تر بهره وامي ووني ا بور دو و گه شه كردني، تاكوو ئه وهى ده ب ته داهاتوو، كه ئه مه هاوشانى د خه دهروونييه كانيشه. ل ره يشدا ياده وهى به ه ي ئه و بهره وامييه وه گه و ره ده ب ت و گه شه ده كات. ده كر ت ز ر له وه زياتر له باره ي (ياده وهى) يه وه لاي ئه و فيل س فهدا بد زينه وه، كه پ شتريش له گفتوگ كا نمدا ل وهى دواوم، به وهى هه ميشه له م ووه وه ك مكي كردووم، خ ئه گه ر پ ويستى كرد، ب ي ده گه م وه، به ام ه نده به سه بزاني (ياده وهى) هاوواتاي (ه شيارى) يه. باشه، مادام وايه، چ ن ده كه و ته ته نيشت م مانه وه؟ ئه و نووسه ره چ ن به و ش وه يه له و چه مكه گه يشتووه؟

گوتاره كم ته واو كرد، ب ئه وهى نه ك تيدا ووبه ووى هيچ زانياريه كي نو بيمه وه، به كوو هه ر خ را ب م ده ركه وت نووسه ره كه ي ئه و زانياريه سواو و ك نانه يشى به نيوه چ ي گواستووه ته وه. نايشارمه وه هه ندك ستم هاتنه بهره دم، كه باوه م نه ده كرد م ژك له م ژان هيچ نووسه رك بياننووس ت. ب نموونه ده م ت ياده وهى ده قه، دواتر له وه يش دوورتر ده وات و ده يكا ته ژانر، ب ئه وهى دوور، يان نزىك به لاي پ ناسه ي ده ق و ژانردا بچ ت، تاكوو بزاني م به ستي له وانه چيه. هه ر شت ك ئ ستا بي ت، كه م ك دواتر پ چه وانه كه ي ده خا ته شو نى، ب ئه وهى بزاني ت ب چى واى كردووه، كه ئه مه م ت دى هه موو ئه وانه يه به ت گه يشتنى ميللى و به زمانى م ژانه له باره ي ئه و چه مكا نه وه ده نووسن، به وهى ته نيا بيستوو يان و ئاگايان ل نيه چ ن كاريان پ كراوه. به پ ويستم زانى به م ت دى پرسيار ووبه ووى بيمه وه، چونكه باوه م نيه هيچ شت كى ديكه ه نده ي پرسيار ه زى هه ب ت ئه و چه مكا نه له ژ ر ده سته اتى ت گه يشتنى ميلليدا ده ربه ن ت و بيانخا ته ئاستى ت ره وه. هه ر خ را نامه يه كم له م ي ئيمه ي وه ب نارد، كه ك م م ك پرسيارى له خ ده گرت، به ام چوار مانگ زياتر به سه ردا ت پ ه ي، ب ئه وهى وه ام بداته وه، ب يه نه مويست بگاته پ نج مانگ و يه ك دوو جارى ديكه ب يم نارده وه. ه شتا وه امى نه دايه وه. {ب يارم دا له م (گ ران عه بدول لاي) هاو مانه وه ب ي بن م. پ ي گه يشت و نامه يه كي كورتى ب نووسيم، كه ئه مه ي تدا هاتوو: ده م كه ئاگاي له ئيمه ي ه كه ي نيه، ب يه نه يزانيوه نامه يه كي واى پ گه يشت ت... ئه وه بوو منيش نه ك هه ر نامه كه، به كوو ئه م پ شه كييه يشم ب نارد و چه ند م كيشم هه ر له و باره يه وه نووسى. ئه ويش دواى خو ننده وهى، نامه يه كي ب ناردووم و تيدا ده م ت، كه ده توانم ئه م نامه يه م، مه به ست له م گوتاره يه، ب او بكه مه وه.

لهو دا باسی ئه وهی کردوو ئاماده یه کات ده مبین ته وه، با وه شم پ دا بکات، چونکه من له نامه که مدا هیوا یه کی وام خواستوو. واته ئه و پرسیارانه نه بنه هی ت کچوونی پ وه ندیی ن وانمان. ل ره یشدا سوپاسی ئه و هسته جوانه ی ده که م، که ئه مه لای من مانایه کی گه وه ی هه یه، به ام نایشارمه وه حزم ده کرد لانی که م له باره ی ئه و پرسیارانه وه هه ندک قسه ی هه بن، له کات کدا نه ک ههر پ وه ندییان به گوتاره که یه وه هه یه، به کوو پ وه ستیشن به ک مه ک چه مکی ئه ده بی گ انه وه وه. هیوام ده خواست پش ب او کردنه وه گفتوگ یه کی قوو له باره ی ئه و ترمانه وه بکه ین، ب ئه وه ی با به ته که م به ش واز کی تر بچووا یه ته به رده می خو نه ر، به ام له گه ئه وه یشدا ئه و هسته ی وه ک گوتم جوانه، بگره ده م له که لتووری ئه مه دا ده گمه نه. پم وایه ئه گهر نه وه کانی پ شوو با به ته کانی خ یانیان به ر له ب او کردنه وه ب یه کتر بناردایه، له ئاستی با تر و به ش وازی چاکتر چاپ ده کران و ئه م ئه مه هم له لایه ک نه ده که وتینه ژر باری ئه و که لتووره ناشیرین و دواکه وتوو هی شه ه جو ن و له لایه کی تره وه له ئاست کی به رزتری بیرکردنه ودا ده مانووسی.

ئهم پ شه کیه م له به ر س خا به پ ویست زانی: یه که م، تا کوو ئه گهر به کورتیش ب ت هه ردوو چه مکی (ناو نیشان) و (یاده وه ری) ت دا افه بکه م، ئه گه رچی له نامه که یشدا که موزر باسیان ل وه کراوه. دووهم، له باره ی ه کاری سه ره هه دانی ئه و پرسیارانه وه چه ند وشه یه ک ب م، که چن ناردوومن و وه ام نه دراونه ته وه. {دواتریش چن له ئی (گ ران عه بدول) وه توانیومه پی بگه یه نم}. سه یه م، پم خ شه ئهم ئه زموونه م بخرمه به رده م ئه و خو نه رانه ی نایانه و ت به ئاسانی نووسینی وایان به سه ردا ت بیه ت، به و مه به سته ی ب ته جگه ی گفتوگ یان، بیه نامه که وه ک خ ی ب او ده که مه وه، له کات کدا ته نیا پ وه ندیی به گوتاره که وه هه یه و به ه یج ش وه یه ک به لای که سایه تی نووسه ره که یدا ناچ ت.

هنگه خو نه ر بپرس ت ئاخ گوتار کی له م ش وه یه ئه وه ده هه ن ت له باره یه وه بنووسیت. وه امی من ئه وه یه له باره یه وه م نه نووسیوه، به کوو پرسیارم ل کردوو. هه موو ئه و چه مکانه ی ل ره دا ف دراون و نه راونه ته ئاستی میللییه وه، لای فیل س ف و هه خنه سازاندا به ش وه ی ترن و کاری گه وره یان له سه ر کراوه. واته خای هاوبه شیان ته نیا ناویانه، که ههر نووسه رک چه ند ساده یش ب ت ده توان ت به ش وه ی کیری سیته (فزووی) ناوی ده یان چه مک بیست ت و به زمانی ساده ل یانه وه بدو ت، به ام ئایا ئه و چه مکانه به و ش وه یه ن؟ ئه مه

پرسیاره‌که‌یه! به‌، ویستوومه له یی‌پرسیاره‌وه (ایه) (لینک) و ک‌نت‌کست (سیاق)‌ه‌کانیان بد‌زمه‌وه، به‌و مه‌به‌سته‌ی مه‌ودایه‌ک له‌ن‌وان ئەمانه و ئەواندا دروست بکه‌م. مادام پرسیار ب‌ی هه‌یه بگاته هه‌موو کونج‌ک، ب‌ ئەوه‌ی ه‌زی‌خ‌ی له‌ده‌ست بدات، ئەوا له‌و دیدگه‌یه‌وه ئەم نامه‌یه‌م نووسیوه. هه‌موو فیل‌س‌ف و ه‌خنه‌سازانی دنیایش پ‌وه‌ستی ت‌گه‌یشتنی هاوچه‌رخ‌ی خ‌یانن. به‌ مانایه‌کی تر، ئاستی ئەو ت‌گه‌یشتنه‌ باوه ئەوه دیاری ده‌کات ت‌ کار له‌گه‌ چیدا ده‌که‌یت، ه‌خنه له‌ چی ده‌گریت و چی ت‌ ده‌په‌ن‌یت، ب‌یه پ‌م وایه ناکر‌ت ئ‌مه خ‌مان له‌و گوتاران‌ه دوور بگرین، مادام بمانه‌وت و نه‌مانه‌وت به‌ش‌کی گه‌وره‌ی ت‌گه‌یشتنی ئەم‌مان پ‌ک ده‌ه‌نن، به‌ام ئەوه گرنگه‌ چ‌ن ووبه‌وویان ده‌بینه‌وه.

ماوه‌ته‌وه ب‌م نووسه‌ری گوتاره‌که ناوی (که‌ریم کاکه‌)یه، که له‌م چه‌ند سا‌ه‌ی ا‌بور‌دودا ک‌مه‌ک‌کت‌بی له‌ بواری ئەده‌بی گ‌ان‌ه‌ودا نووسیوه.

Gerard Gallant, Palimpsests. Literature in the Second (1) Degree, translated by Channa Newman and Claude Doubinsky, Published by University of Nebraska Press, 1997, p.3

(2) ئەگه‌رچی وشه‌ی (Mind) له‌ به‌ران‌به‌ر (ئه‌ق‌)، یان (ه‌ش‌)ی کوردیدا‌یه، به‌ام پ‌م وایه وه‌رگ‌گ‌انی وشه‌ی (spirituelle)ی فرانسی ب‌ کوردی له‌ (Mind) گونجاوتره‌، که مانای (ح‌) ده‌گه‌یه‌ن‌ت و هه‌ر ئەوه‌یشه مه‌به‌ستی (برگ‌س‌ن). کت‌به‌که خ‌یشی له‌ بنه‌ه‌تدا به‌و زمانه نووسراوه.

Henri Bergson, Mind-Energy, lectures and essays, (3) translated by H. Wildon Carr; lectures and essays, Edition, reprint, Publisher, Greenwood Press, London, 1975, p.134

(4) Henri Bergson, Matter and Memory, translated by Nancy Margaret Paul and W. Scott Palmer, Published November 8th 1990 by Zone Books (NYC).

(5) ئ‌سته (دیوره‌یشن: Duration) زیاتر به‌ مانای (ماوه‌ی زه‌مه‌نی) د‌ت، به‌ام لای (برگ‌س‌ن)دا ف‌که‌س ده‌که‌وت‌ته سه‌ر مانای دووه‌م، که (به‌رده‌وامی)یه. ئەزموون‌کی سایک‌ل‌ج‌یه و پ‌وه‌ندیی ئ‌سته‌وخ‌ی به‌ ناوه‌وه‌ی مر‌قه‌وه هه‌یه. (یاده‌وه‌ری)یش به‌ش‌کی دانه‌ب‌اوی ئەو پ‌س‌سه‌یه.

نامه‌یه‌ک ب‌ نووسه‌ری گوتاری (یاده‌وه‌ری به‌ ته‌ن‌یشت ر‌مانه‌وه)

تښه چېن له نه ده بی گڼه انه وه گه یشتوویت؟

برای خښه ویستم، کاک که ریم کاکه!

مښم بده وهک هاو پل و هاو ښه کی د رینت سه او و خښه ویستیت بښم بڼم، هاوکات وهک خو ښه رښه کیش هه ندک پرسپارت له باره ی نه و گوتاره وه ئا استه بکه، که ئستا له ژر ناو نیشانی (یاده وهری به ته نیش رمانه وه)، له (ده نگه کان) دا بڼاوت کردووه ته وه. (1) ه نگه وایش پښو یست بکات پښه کی هه ندک سهرنج له باره ی مښت دی ئم پرسپارانه مه وه بنووسم. وهک خت دهرانیت تښه باسی نه ده بی گڼه انه وهت کردووه، که من له ناوه استی هه شتا کانه وه خهریکیم و تا کوو ئم ښه شکی گهوره ی ژیانمی داگیر کردووه. ده کرت بڼم له ښه ژگاری ئاماده ییدا و به شوهی خښه سکا نه دهستم دایه گڼه انه وهی بیره وهری. هه وښم دا تکه ی خه یای بکه و له و گه یه وه ژیان نامه ی خښم و ده ورو به ره که بنووسمه وه. وهک دهرانیت تا ئم ساته ییش وازم له و ستایه نه ه ناوه و به شوهی جیاواز جیاواز در ژه ی پښه ده دم.

له ماوه ی نه و چند سا هی ښه اوردوودا هر جار ښه به ت کم خو ښه ته وه و ههستم کرد بڼت پښو یسته له باره یه وه پرسپار ئا استه ی نووسره که ی بکه، در غیم نه کردووه، که له م ووه وه بوومه ته خاوه نی ئه زموون کی باش و نایشارمه وه زښه سوودم له م ئه زموونه م بینووه. (2) بڼچی به مښت دی پرسپار ووبه ووی نووسهران ده بمه وه؟ یه که، بڼه وهی خښم له وه دوور بگرم له باره ی هیچ شته که وه بڼار دهر بکه، که پښم وایه ئه مه ته نیا دنیای نووسر بچوک ده کاته وه. دووه م، پرسپار نهک ئازادی له نووسر ناسته نه وه، به کوو وای له ده کات ئازادی خښی له ووبه ی فراوانتردا پراکتیزه بکات. سیمه، پرسپار پیرزی نا هښت، مادام بڼی هه یه بگاته هر خا ښه کی نه و ئه بڼکت (بابه ته وه، که ووبه ووی ده بڼته وه. به م شوه یه ئستا ئم گوتاره ی تښه له ئاستی دهسته اتی پرسپاری منی خو ښه نه ردا خاوه نی هیچ کښتر ښه کی نیه، وهک چېن به ره مه کانی من له ئاستی پرسپاری هر خو ښه نه ر کدا با ښی خښان له ده ست ده دن، ئه گهر بیه وښت ووبه وویان بڼته وه. مه بهستم نه وه یه ته نیا پرسپار له ده ستی دښت دځی هر تښه کستک بگښت و نه و به شانه ی دهر بخت، که شار او هن. ده توانم بڼم زښه ی تښه رښت و هڅه سازه گهوره کانی ئم په نجا شه ست سا هی ښه اوردوو له سر نه وه ښکن، که خو ښه نه ر ئه مښت (ه گه ز) کی ئاکتیف و گرنگه و پښه ندی ناوه کی به تښه کسته وه هه یه، به ښاده یه که هه یانه ده یخاته سه رووی نووسره وه، وهک لای (رښان بارت) دا ده بینین. دیاره هیچ شته ک ښمان له ناگرت له باره ی هر

بابه تـكهوه بنووسين و هـخهـى لـ بـگـرين، نهـگـر بـمانهـوت و به
 پـويستى بزـانين، بهـام پـم وـايه مـتـدى پرسـيارى وـوبهـوى لـم
 شـوهـيه كـاريـگهـرى زيـاترى هـيه. لـم وـوهـوه هـم داوه به وردى
 بدوـم، بـ نمـوونه دهـكـرت له گوتارى (كارزان هـحمان و من به
 ئاـستهـى داـيهـى گـدا) (3) و نامـيلـكهـى (ئهـردهـان عـهـدولـا و من له
 كـازينـى منـداـانـدا) دا بـچـوونهـكانـم بخـوـنـيتهـوه، كه تـيانـدا به
 شـوازي خـم وـوبهـوى بـيارهـكانـيان بوومهـتهـوه، هاوكـات سـيماكانـى
 هـخهـى مـيلـلى و زمانى ئـزانـم پـشان داون. (4) واتهـم دهـرم
 خـستـووه هـخهـى گـرى مـيلـلى چـن مـمهـه لهـگهـى تـكـستـدا دهـكات و چـن
 بـ ئاستى مـيلـلى داى دهـگـرت، بهـو مـهـبهـستهـى سـهـرى لـ دهـر بـچـت و
 به پـوهـرى (چـاكهـوخـراپه) هـهـى بـسـهـنگـنـت، ئـو پـوهـرهـى پـوهـنديـى
 اـستهـوخـى به مـراـهـوه هـيه و لـنى كـم لهـگهـى دهـركهـوتنى
 بهـرهـمهـكانى (نـيتـشه) دا له كار كهـوتـووه. بهـ، ئـو پـوهـره لهـسـر
 ئاستى فـهـلسـهـفـيدا تـكـشـكاوه و بهـسـر چـووه، چـاى له ئاستى مـيلـليـدا،
 كه ئـمـ هـخهـى گـرى مـيلـلى ئـمه دهـستى پـوه گـرتـووه. نايشـارمهـوه
 پرسـيارهـكانـم ديسـپـتـيكن، واته دـهـق و تـوندوتـيژن، كه له لايـهـك
 سـروشتى پرسـيار وايه، له لايـهـكى تـريـشهـوه پـوهـنديـى بهـوهـوه هـيه
 دهـمهـوت بـ قـووـايـى ئاـسته بن و تواناي تـپـهـاندنيان هـهـبـت. بهـم
 شـوهـيه هـر گـفتـوگـيـهـك داـبـمهـزرـنـم، تـيـدا مـهـبهـستى سـهـرهـكـيم ئـو
 ئـبـجـكـتهـيه، كه له بارهـيهـوه پرسـيار دهـكم، نهـوهـك ئـو سهـبـجـكـتهـى
 خـاوهـنـيهـتى. به مانايهـكى ديـكه ژيانى نووسـهـر هـيچ پـوهـنديـى بهـم
 پرسـيارانهـوه نـيه، بهـكـوو تـپـهـاندنى ئاستى ئـو ئـبـجـكـته له
 هـهـى داـيهـى گـهـوه، ئاـمانـجهـكهـيه. وهـك چـن هـم به خـم دهـدهـم له بارهـى
 هـر بابه تـكهـوه پرسـيار بـكهـم و سـهـرنـج بنووسـم، ئاوايش به مافى
 خوـنـهـرى دهـزانـم له بارهـى هـر وشهـيهـكهـوه به پرسـيار وـوبهـوى ووم
 بـتـهـوه. بهـوهـيش اـها تووم دواى پرسـيارهـكانـم يـهـك دوو پـشـنـياز
 دهـخـمه بهـرچـاوانهـوه، كه لهـگهـى تـى ئازيزيشـدا ئـمـم پـشـنـيازى
 كـردـووه. دوو بارهـى دهـكهـمهـوه له هـز و خـشـهـويستى زيـاتـرم بـت نـيه،
 بهـام ئـهـمانه پرسـيارهـكانـنـم:

نووسـيوته: (دوور نـيه تـش تووشى كـتـبـكى وا بووبـيت، كـتـبـكـ
 تـداما بـيت داخوا رـمانه يان يادهـوهـرى).

ئايا لاي تـمان و يادهـوهـرى دوو كايهـى جياوازن؟ ئايا تـدهـزانـيت
 يادهـوهـرى، به عهـرهـبى (ذاكره) و به ئـيـنگـليـزى (Memory) يه؟ نهـگـر
 وايه چـن دهـنووسـيت: (هـهـرچى يادهـوهـريـه وهـك هـر دهـقـكـيتـرى ئـدهـبى
 دهـقه؟) ئايا يادهـوهـرى دهـقه؟ دهـقى ئـدهـبـيـشه؟ دهـكـرت لـت بـپـرسم
 يادهـوهـرى لاي تـچـيه و له پـرـسـى گـهـانـهـوهـدا چ ئـهـركـكى هـيه؟

دهق به چي تښته گهيت؟ به چي ده گوتل دهق؟ ده توانيت نمونهم لای نهو فيل ساف و ځهځنه سازانه دا به به نيت هوه، که له باره ی ده قهوه نووسیویانه؟ نه گهر دهق وهک (پال ریکلر) به شکی ژیانی به تښته یشتنی تهرخان کردبته و له کتبی (له تښته هوه به کردار: From Text to Action) دا به ت: (دیسک رسکه به ه ی نووسیینه وه دا څراوه: a discourse fixed by writing)، ئایا یاده وهری نه وه یه؟ ئاخې یاده وهری ه گزلی کی گرنگه له پکې ځه ځه نانی تښته کستدا، یان هر څه ی تښته کسته؟ ده توانيت له ووه وه به ئاره زووی څته ته نیا یهک نمونهم له نه ده بی کوردی، یان له نه ده بی دهره وه دا به به نيت هوه؟ له بیرته کاته له قه ناغی سهره تایی بووین، یهک له قوتابیه کان فیکه یه کی له دها و له هاوې له که ی دهری، نه گهر ته زیره کیت، ده توانيت نه مه بنووسیت هوه؟ له بیرته نه ویش پښته که نی و ده یگوت: فیکه نا نووسرته وه؟ (5)

نووسیوته: (چه مکی یاده وهری له چه مکی یاداشت جیاده که مه وه).

به چي، برای نازیم، پته وایه هیچ که سکه هیه نه وانه ی تښته که کردبته، یان له یه کدی جوو دا کردبته وه؟ مه به ستم نه وه یه هیچ نووسرکه هیه له دنیایه دا څه به کارکی واوه خهریک بکات و به چه مکه کانی یاده وهری و یاداشت پکې هوه ده به ستم هوه، یان جوو دایان ده که مه وه؟ ئایا نه گهر هر یهک له (فلادیمیر پروپ)، (بارت)، (تښته رښه)، (ئیکه)، (جیرار جینته)، (پال ځیکلر) و نه وانه ی دیکه کاری وایان کردوه، ده توانيت سهرچاوه کانم به بنووسیت؟ نه یاده وهری هر څه به شکی نیه له پر سسی گڼه نه وه؟ ئایا یاداشت څی یشی به که نا کی نه ده بی گڼه نه وه دانانرته؟ هره له ووی تښته رښه جیسه وه (یاداشت) مانای (بیره وهری) نیه؟ نه گهر وایه، چن یاده وهری شته که له یاداشت، یان با به ځین له بیره وهری جوو دا ده کړته وه؟ ده توانم پرسم ته به چي یاده وهری له یاداشت جوو دا ده که یت هوه و به چه تیښته کی ځه ځه یی پشتقایمیت؟ ده کړته که سکه به به یاده وهری یاداشت ته مار بکات؟ ئایا له که ده رکه وتنی به ره مه کانی هر یهک له (فرید)، (هنری برگسن) و (هایدیگر) دا یاده وهری نه بووه گرنگترین نه مښتنی نه ده به به گشتی و نه ده بی گڼه نه وه به تایبه تی؟ ئایا هر به نمونه هه ردوو چه مکی (دیوره یشن: Duration) و (ئینتیویشن: Intuition) ی (هنری برگسن)، واته (به رده وامی) و (دهس)، ئاسته ی نه ده به و هونه ریان ته و نه گڼه ی؟ ده توانيت له ووه وه هه ځه کانی (فرید) و (هایدیگر) فراموش بکه یت؟ ئایا به نمونه به ره مه کانی (جیس) و (فکنه رت) له بیر نین، که چن به شوه ی جیاوازتر له نووسه رانی پښوو کار به

یادهوهری ده‌کهن؟ ئایا تابلائی (جه‌تکردنه‌وی یاده‌وهری: The Persistence of Memory) ی (سه‌لفادار دالی) ت نایه‌ته‌وه به‌رچاو؟ دیسان ده‌پرسم ت له‌سهر چ بنه‌مایه‌ک یاده‌وهری له یاداشت جوودا ده‌که‌یته‌وه؟ ئایا هیچ هه‌زک هه‌یه ئه‌و دووانه له یه‌کدی جوودا بکاته‌وه؟ ئه‌ر چه‌مکی (شه‌پلی هه‌ش) که‌ی و له کو به‌سری هه‌دا، چ به‌گه‌شه‌ی کرد، که په‌وه‌ندی به‌استه‌وخ‌ی به یاده‌وه‌ریه‌وه هه‌یه؟ ئه‌تم سه‌ف‌ری به‌مانی (گه‌ان به‌دوای کاتی ونبوودا) ی (مارسه‌ل پرست) ت نایه‌ته‌وه به‌رچاو؟ ت به‌ی ئه‌وه به‌که‌وت به‌ت (ت به‌ماس ئه‌یه‌ت) له‌دوای شه‌ی یه‌که‌می گه‌تییه‌وه و له سه‌ره‌تای (خاکی و به‌ران) دا په‌له‌سهر (یاده‌وه‌ری) داده‌گره‌ت؟ چه‌مکه‌کی وا به‌ئه‌وه‌یه نووسهر کاری نو به‌جیا‌وازی په‌بکات، یان به‌له یاداشتی داده‌به‌م؟ ئایا ئه‌گهر ت ههر له بنه‌ه‌ته‌وه گوتاره‌که‌ت له‌سهر سه‌پایه‌دا هه‌چنیه‌ت، که ههر سه‌کیانت به‌هه‌به‌کار هه‌نابه‌ت، به‌ی ت ده‌چ‌ت شتی نو به‌کاریگهرت به‌ده‌سته‌وه دابه‌ت؟ ئایا ده‌کره‌ت نووسهر به‌م زمان و ت به‌گه‌یشتنه گوتار له‌باره‌ی ئه‌و چه‌مکانه‌وه بنووسه‌ت، که لینکیان له‌ناو فه‌لسه‌فه، لینگویستیک و که‌مه‌که‌ک کایه‌ی ترده‌یه و له‌سهر پر به‌لمه‌ماتیکی گه‌وره دامه‌زراون؟ ئایا زمانی میلی ده‌ره‌قه‌تی بابه‌تی وا ده‌ت؟ نووسهر به‌کی گه‌وره‌ی ئه‌م دنیا‌یه ده‌ناسیت به‌زمانی میلی باسی یه‌ک چه‌مکی کرد به‌ت؟ ئایا زمانی میلی به‌ت به‌کشکان و ت به‌په‌اندنه، یان به‌به‌کاره‌نان وه‌ک ئه‌وه‌ی ت کردووته؟ نووسیوته: (دیاره‌قه‌سه‌له‌و یاده‌وه‌ریانه‌یه که به‌گه‌ته‌ی گه‌تیاران به‌ت هه‌ند له به‌مان نزیکه‌بوونه‌ته‌وه، ده‌ستی هونه‌رکاری تخووبی نه‌وانیانی سه‌یوه‌ته‌وه).

ده‌کره‌ت ناوی یه‌که‌له‌و گوتیارانه‌م په‌به‌ییت، که گوتوو‌یانه یاده‌وه‌ری له به‌مان نزیکه‌بووه‌ته‌وه، یان دوور که‌وتوو‌ته‌وه؟ ئایا هه‌شتا سووریت له‌سهر ئه‌وه‌ی یاده‌وه‌ری به‌ده‌ق بزانیته‌و له یاداشتی جوودا بکه‌یته‌وه، که هاوکاتیش په‌ت وایه ههر ئه‌و یاده‌وه‌ریه‌وه له به‌مان نزیکه‌به‌ته‌وه؟ هه‌شتا ده‌به‌ییت یاده‌وه‌ری له یاداشت جوودا ده‌کره‌ته‌وه، یان په‌که‌وه ده‌به‌ستر نه‌وه؟ مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه ئایا ئه‌م پر سه‌به‌مایه‌یه و مره‌ف ده‌توانه‌ت ئه‌و دووانه له یه‌کدی جوودا، یان نزیکه‌بکاته‌وه؟ ئایا ت دوای چاپکردنی که‌مه‌که‌ک که‌ت به‌بواری ئه‌ده‌بی گه‌ته‌وه‌دا و له‌م سه‌رده‌مه‌ی سه‌رچاوه‌کان به‌ئاسانه‌ترین شه‌وه ده‌گه‌نه ده‌ستت، بگه‌ره وه‌ک (ده‌به‌ز) ده‌به‌ت ده‌یانه‌وت ناچارت بکه‌ن به‌یته‌ده‌نگ؛ هه‌شتا له‌نووسینی گوتاردا پشت به‌(گوته‌ی گوتیاران) ده‌به‌ستیت؟ (گوته‌ی گوتیاران)، ئازیزم؟ ئایا جیا‌وازیه‌کی گه‌وره له نه‌وان ئه‌ده‌بی فه‌لکه‌لر و ئه‌ده‌بی تاکدا نییه؟ باشه، (گوته‌ی

گوتیاران) ئه گهر له بواری کـ کردنهوهی شیعر و هه قایه تی فـ لکلـ ریدا
نرخه هه بـت، له هـخه و لـکـکـینهوهی ئه ده بیدا کـکـکی ده مـنـت؟ تـ
گوتهی گوتیاران کـ ده که یتهوه، یان له باره ی چه مکه کانی ئه ده بی
گـگـانه وه وه ده نووسیت، که ههر یه که یان بگریت پـویستی به
لـکـکـینهوهی چـ و کاتی زـر هه یه؟ {دیاره مه به ستم له بواری
ئه نترـپـلـجیا نییه، که بـ نموونه (کلود لیفی شتراوس) له گـگـی
اـفه کردنی ده قی فـلکلـرییه وه هه وـی گه وره ی بـ خوـندنه وه ی تاک و
که لتـووری جـراوجـر داوه و قوتا بخانه که ی به (Structural
Anthropology) ناسراوهـ}. به کورتی مه به ستم ئه وه یه ئه م زمانه ی پـت
نووسیوه نه ک له زمانی هفتاکان و هه شتاکان، بهـکوو له هـی
سییه کان و چله کانی شـی تـپـه اندووه؟ پـت وایه هـسته ی له شـوه ی
(دهستی هونه رکاری تخووبی نـوانیانی سـیوه ته وه)، هـیچ هـزـکی
ئـستاتیکی تـدا بـت و بتوانـت شـتـک بخاته سهر ئه و تـگـه یشتنه ی
خوـنهری زـر سهره تایی هه یه تی؟ ئایا ئه مه که موزـر له گـه چـژـی
خوـنهری ئه مـدا دـته وه؟ ئایا پـت وایه هـیچ که سـک، به چاوپـشـین
له ئاستی تـگـه یشتنی، له نووسینی هـسته یه کی وادا په کی بکه وـت؟ ئه رـ
بـ ئه وه ی مرـف هـسته ی له م شـوه یه بنووسـت، پـویستی به وه هه یه چوار
دـ له هـیچ کتـبـکدا بخوـنـته وه؟

نووسیوته: (یاداشت هه موو ئه و یاداشته نه ده گرـته وه به زمانی ره ق و
ته ق، یان به زمانی سیاست و مـژوو، دوور له هونه ری گـگـانه وه و
هونه رکاری نووسراون).

ئایا کاتـ پـناسه ی بابته (ئـبـجـکت) کـ ده که یـن، نابـت خودی
بابته که له کـنتـکـست (سیاق) ی خـی دوور بخه یته وه و بیهـا وـینه
کـنتـکـستی دیکه وه، تا کوو له ئه نجامدا مانای نوـمان بـ ده ر
بکه وـت، که به هـی ئه و مانا نوـیانه وه له خودی بابته
پـناسه کراوه که ده گه یـن؟ ئه گهر وایه، چـن ده نووسیت (یاداشت هه موو
ئه و یاداشته نه ده گرـته وه)؟ ئایا ئـمه ئه گهر نه مانزانـبـت یاداشت
چییه و تـ به نیاز بیت پـمانی بـبـیت، چـن ده کرـت خـی به خـی
پـناسه بکه یـت؟ چـله که چییه؟ چـله که هه موو ئه و چـله که نه ن، که
چـله که نه ن. ئایا ئه مه پـناسه ی چـله که یه؟ ئایا ده بـت دوا ی ئه وه
بـبـیت من چـله که له فـین جوودا ده که مه وه؟ کاتـکـیش لـت بپرسن
بـجـی، تـ بـبـیت چونکه چـله که خراپ ده فـبـت؟ ئایا له م حاـدا تـ
هـیچ شـتـکت له باره ی چـله که وه پـ گوتووین و ئـمه زانیومانه ئه وه چ
بوونه وه رـکه، تا له جـری فـینی ده عبایه کی وه ها تـبـگه یـن؟ (دلـر
هـسووـی هاوـمان، یاریکه ری ناسراوی باسکیتـبـ، له ساـی
هه فتاونـ، که ئه وده م گه یشتبووینه سـیه می ناوه ندی، له و ستادیـمه ی

ههولـردا ئهم نوکتهیهی بـ گـگـایـنهـوه: (کـا بـرایـهـک بـهـرـدهـوام دـهـتـ پـرتـهـقاـ خـشـه، لـه کـو وـا دـهـت؟ لـای ئـهـوانـهـی هـهـرگـیز پـرتـهـقاـیـان نـهـدیـوه. ئـژـکیـان مـنـدا کـ دـهـپـرسـت: ئـهـر، مـامـه، ئـهـو پـرتـهـقاـنـهـی بـهـرـدهـوام بـاسـیـان دـهـکـهـیت، چـنـ؟ ئـهـویش دـهـت: ئـهـو پـرتـهـقاـنـه هـهـر یـهـکـهـی هـنـدهـی پـرتـهـقاـنـه، ... ئـهـو تـوـومـهـز کـا بـرا تـهـنـیا نـاوی پـرتـهـقاـی بـیـستـووه... بـا گـوتـهـکـانـمـان سـهـر تـا پـیـان جـیدـدی نـهـبن، بـهـکـوو نوکته‌یشیان تـ بـکهـوت، کـه هـهـر دـوو کـمـان کـوی گـهـهـکی نوکته‌ین! هـهـر چـهـ نـد پـم وایـه نوکته لووتکـهـی جـیدـدیـهـ تـه وهـک لـای فـرـیـدا دـهـیـبـینـ).

ئـهـوه گـریمـان (یـادـاـشـت هـهـمـوو ئـهـو یـادـاـشـتـانـه دـهـگـرـتـهـوه)، بـهـمـ (زـمـانی رـهـق و تـهـق) چـیه؟ کـام لـه وـهـخـنـهـسـاز و زـمـانـنـاسـانـهـی لـه بـارهـی ئـهـوه بـهـوه نووسیویانـه، بـهـم شـوهـیه لـه زـمـان دـواون؟ زـمـانی ئـهـم گـوتـارـهـت تـا چـهـنـد بـه فـلـکـسـه بـ دـهـزـانـیت؟ تـا چـهـنـد زـمـانـکـه تـوانـای جـووـهـی هـهـیه و ئـاـاـستـهـی نو دـهـدـزـتـهـوه؟ بـچـی پـت وایـه (یـادـاـشـت هـهـمـوو ئـهـو یـادـاـشـتـانـه دـهـگـرـتـهـوه بـه زـمـانی رـهـق و تـهـق، یـان بـه زـمـانی سـیـاسـهـت و مـژـوو، دـوور لـه هـونـهـری گـگـایـنهـوه و هـونـهـرکـاری نووسـراون)؟ دـهـتـوانـی یـهـک نووسـهـری ئـهـم دـنـیا یـهـم پـ بـیـت لـه نووسـینـدا پـشـتی بـه یـادـاـشـت نـهـبـهـسـتـبـت؟ ئـایـا هـهـر بـهـمـوونـه چـی بـه یـادـاـشـتـهـکانـی (نـاوی گـو) و (دـو گـهـی ئـژـی پـشـوو) ی (ئـمـبـرتـ ئـیکـ) دـهـتـوانـیت؟ زـمـانی هـقـوتـهـقن؟ ئـایـا کـتـبی (تـرس و بـرووسـکـه) ی (سـرـن کـیهـکـا گـرد: Søren Kierkegaard) ی تـیـلـجـن و فـیلـسـف زـمـانـکی هـقـوتـهـقی هـهـیه؟ ئـایـا ئـهـویش بـیـرهـوهـری نـیه، بـهـمـ لـه فـرمـی فـهـلسـه فـیدا دـایـشتـوونـه تـهـوه؟ دـهـکـرت واز لـهـمـانـه بـهـنـیت و بـاسـی خـتـمان بـهـکـهـیت، ئـاخـ پـشـتـت بـه یـادـاـشـت نـهـبـهـسـتـووه؟ (زـمـانی سـیـاسـهـت و مـژـوو) چـیه، چـاوهـکانـی مـن؟ ئـایـا ئـهـوانـه‌یش دـوو چـهـمـکی گـهـوره‌ی دـنـیـای فـکر نـین و دـه‌یـان فـیلـسـف و هـخـنـه‌سـازیـان بـه خـیـانـه‌وه خـه‌ریک نـه‌کـردـووـه؟ ئـایـا سـاده‌یـه‌کـه لـه خـودی ئـهـو چـه‌مـکـانـه‌دایـه، یـان لـه بـه‌کارهـنـانـیـانـدا؟ دـه‌تـوانـیت نـاوی یـهـک دـاهـنـه‌رم پـ بـیـت خـی لـه دـوو چـه‌مـکـه نـه‌دـابـت؟ هـهـر بـهـمـوونـه لـه بـواری فـهـلسـه فـه‌دا (فـکـ) و لـه بـواری ئـه‌دـه‌بـدا (جـرج ئـرـر) ت لـه خـه‌یا نـیه؟ ئـایـا (هـیگـ)، (مـارکـس)، (مـاکـس فـیـهـر)، (گـرامـشـی) و زـری دـیکـه‌یـشـمـان نـین؟ لـه پـشـ ئـه‌وانـیـشه‌وه دـه‌یـانی وهـک (پـلاتـ) و (ئـهـریسـت) ت نـاکـه‌وتـه‌وه خـه‌یا؟ ئـهـر زـمـانی ئـه‌وانـه هـقـوتـه‌قه؟ ئـایـا یـادـه‌وه‌ریت نـاوی ئـمـانی (1984) ی (ئـرـر) ی بـه‌هـنـه‌گـرتـوویت؟ هـونـه‌ری گـگـایـنه‌وه چـیه؟ دـه‌تـوانـیت پـنـاسـه‌یه‌کی ئـه‌و چـه‌مـکـه بـکه‌یت؟ کـنـ ئـه‌وانـه‌ی دـه‌تـوانـن پـمان بـن ئـه‌و هـونـه‌ره لـه چ تـکـسـتـکـدا هـه‌یه و لـه چ تـکـسـتـکـیشـدا نـیه؟ ئـایـا ئـه‌وانـه پـویسـته لـه بـواری ئـه‌دـه‌ب و فـکر دـا شـاره‌زا بـن و بـه‌شـکی زـری کـاتی خـیـانـیان بـه تـه‌رخـان کـردـبن، یـان هـهـر

کەسێک دەتوانێت کاری وا بکات، هەتا ئەگەر نە دور و نە نزیک
ئاگای لە نارائەتییەکی (زانستی گۆشەیانە) هەبێت؟ بە چۆنێک
شارەزاییە بناسینەوه؟ تێخێت ئەو شارەزاییەت هەیە و لەم
گوتارەدا دەرت خستوو؟

نووسیوتە: (ئەو چارە یادەوهەریانە لە ناو کورد ناوەم نیه، چونکە
پێمانگەشتوو هەرچی هەیە بیخوێنمەوه، بەلام ئەگەر هەشبێ زۆر
دەگمەنە، بێیە دەبێت لە دەرەوهی ئەدەبیاتی کوردی ئەو یادەوهەریانە
بخوێنمەوه). کام یادەوهەرییە لە ناو کورددا نییه؟ چۆنێت بێ دەرکەوت
ئەو یادەوهەریانە لە ناو کورددا نین؟ ئەگەر لەسەر ئەو کۆک بەکەوین
یادەوهەری میمەرییە و میمەرییش یادەوهەرییە، ئایا یادەوهەری لە ناو
کورددا نییه؟ ئایا مەرقەف، یان کەمەگە هەیە میمەرییە نەبێت؟
دەتوانیت لە گوتارێکی سەر بەخێ دا پێمان بۆیت (لە دەرەوهی
ئەدەبیاتی کوردی ئەو یادەوهەریانە) چۆن؟ دەتوانم وەک خوێنەرێک
داوات لێ بکەم تەنیا یەک نموونەم لە ئەدەبی دەرەوهی کورددا بێ
بەنیتەوه، مادام خێت گوتوو ئەو دەبێت ئەو بکڕێت؟ یان ئەگەر پێشتر
گوتاری لەم شۆوێت هەیە، دەتوانیت سەرچاوەکەم پێمان بۆیت؟ (6)

نووسیوتە: (بە پرسیارێکەوه دەچمە نێوان قسان و بە دەوری
ناونیشانێ بەتەکە دەسووێنمەوه و هەوێی لێ نزیکیوونەوهی دەدم؛
داخوا دەقێکی دیاریکراو هەیە هەم رێمان بێ هەم یادەوهەری؟).

ئایا ئەگەر نووسەرێکی دیکە پێی بگوتیتایە تێ بە دەوری ناونیشاندا
دەسووێنمەوه، هەستت نەدەکرد تێمەتی خستوو تە پات؟ ئەمە زمانی
نووسینە؟ بێ دەپرسیت (داخوا دەقێکی دیاریکراو هەیە هەم رێمان بێ
هەم یادەوهەری؟)

ئایا هیچ تێکستێک، بە چاوپێشین لەوهی چۆنە و چیه، دەرکێت بە بێ
یادەوهەری بێتە کایەوه؟ ئایا (باشلاری فیلۆسۆفێ لە بیر چوو، کە
تەنانت پێی وایە زانستیش یادەوهەری ئای گرتوو، دەنا لە ناو
دەچێت؟ ئەرێ تێ تا کوو ئێستایش پێت وایە ئێمان شتێکە و یادەوهەری
شتێکی دیکەیه؟ باشە، نەمانگوت یادەوهەری بەشێکی گەورەیی ئێمان و
هەر جەرەیهکی تره؟

نووسیوتە: (لە بەرایی دەم قسەیی من لەوه نیه رێمان تا کوێ کەلێ
لە یادەوهەری وەرەگرێ، یان یادەوهەری تا چەند بای بە سەر پانتایی
رێماندا دەکێشێ).

ئەرێ تێ لە بیرت چوو، کە یادەوهەرییە لە یادداشت جوودا کردەوه؟
ئەگەر وایە چۆن ئێمان کەکی لێ وەرەگرێت و بای بەسەر
پانتاییەکیدا دەکێشێت؟ ئایا ئێمانیش یادداشت نییه؟ ئەگەر یادداشت

نیه، ده توانیت بـیت چییه؟ ئەرمان مان به مانا ههره ساده‌کە یادداشتی کـمەـک کاره‌کـتەر نییه، که له یاده‌وه‌ری خـیاـندا پاراستوو یانه و له بـیت ته‌کنیکه‌کانی گـڤـاـنه‌وه‌وه به خوـنـهر ده‌گـن؟ ئایا تـ (یاده‌وه‌ری) ت به چاک و له شوـنـی خـیدا به کار هـناوه، تا کوو پـمان بـیت مان که بـکی لـ وەر ده‌گـرت، یان نا؟ ئایا نه‌ک مان، به‌کوو هیچ جان‌ره‌یه‌کی دیکه هه‌یه به‌بـ یاده‌وه‌ری دروست بـت؟ که‌واته گرنگی ئه‌و پرسیاره‌ی تـ له کوـدا یه؟ ئه‌گەر یه‌کـ ئه‌مه‌ت بـ بنووسـت؛ (له به‌رای ده‌م قسه‌ی من له‌وه‌ نیه چـله‌که تا کوـ که‌لـ له فـین وەر ده‌گـرت، یان فـین تا چه‌ند باـ به سەر پانتایی چـله‌که‌دا ده‌کـش)، چیی پـ ده‌بـیت؟ ئه‌گەر بـگـارـک یه‌کـ له‌و نووسهره‌ لاوانه‌ لـت بـرسـت، کاک که‌ریم، تـ وه‌ک نووسهرـکی ئه‌ده‌بی گـڤـاـنه‌وه، که ئه‌زموونت هه‌یه، ده‌توانیت به کورتی پـناسه‌یه‌کی بـمانم بـ بکه‌یت؛ چ وه‌مـامـکی ده‌ده‌یته‌وه؟ ئاخـ پـی ده‌بـیت مان چییه؟ پـی ده‌بـیت بـ ئه‌م گوتاره‌ت بگه‌ـته‌وه؟

نووسیوته: (قسه‌ی من له‌وه‌یه تا چه‌ند یاده‌وه‌ری وه‌ک ژانرـکی ئه‌ده‌بی له ناو رـمان که ژانرـکیتره ده‌تـوـته‌وه و وه‌ک ژانرـکی جیا نامینـته‌وه، له قسان خـی له ده‌ستده‌دات، یان تـکهـ نابـت و خـی ده‌پارـزـت).

ئه‌گەر نووسهرـکی دیکه ئه‌م پهره‌گرافه بنووسـت، تـ هه‌ست ده‌که‌یت وشه‌کان به چاک و ەربـاون؟ ئه‌گەر خودی نووسین دروستکردنی جیاوازی بـت، وه‌ک (دـریدا) پـی له‌سەر داده‌گـرت، ئایا له گوتاره‌که‌دا به‌گشتی و له‌م پهره‌گرافه‌دا به‌تایبه‌تی هیچ جیاوازییه‌ک به‌دی هاتوو؟ شتـکی له‌ زمانی بـژانه (Vulgar language) تـ په‌اندوو؟ ئایا هـشتا سووریت له‌سەر ئه‌وه‌ی بـیت یاده‌وه‌ری ژانره و ژانرـکی سه‌ربه‌خـیشه؟ ده‌کـرت پـم بـت چـن ژانرـکه، دروستتر چـن جانره (genre) یه‌که؟ له بیرته پـشتر گوت یاده‌وه‌ری تـکـسته؟ ئەر یاده‌وه‌ری جارـک تـکـسته و جارـکی دیکه له‌وه‌یش دوورتر ده‌بـیت و ده‌یکه‌یته ژانر؟ ده‌کـرت له‌م بـوه‌وه ته‌نیا یه‌ک نمـونه‌م بـ به‌نـیته‌وه؟ کامیانه؟ تـکـسته، یان جانره‌یه؟ مادام قسه‌ت له‌وه‌یه (تا چه‌ند یاده‌وه‌ری وه‌ک ژانرـکی ئه‌ده‌بی له ناو رـمان که ژانرـکیتره ده‌تـوـته‌وه و وه‌ک ژانرـکی جیا نامینـته‌وه، له قسان خـی له ده‌ستده‌دات، یان تـکهـ نابـت و خـی ده‌پارـزـت)، بـچی وه‌مـامی ئه‌و پرسیاره‌ی خـت نه‌داوه‌ته‌وه؟ ده‌توانم داوات لـ بکه‌م له گوتارـکی سه‌ربه‌خـدا وه‌مـامی بده‌یته‌وه؟ ئایا هەر به‌گشتی ئه‌م پهره‌گرافه هیچ شتـکی نوـمان پـ ده‌بـت؟ پرسیارـکمان لا ده‌وروژـنـت؟ ئایا (خـی له ده‌ستده‌دات، یان تـکهـ نابـت و خـی ده‌پارـزـت)؟ ئەر ئه‌م پرسیاره

گرنگه، که کردووته؟ ئایا ئه و پهره گرافه له ئه نجامی وردبوونه وه و پرسیاره وه ها تووه ته کایه وه، یان بـ ئه وه یه شتـک له باره ی بـمان، یاداشت و یاده وه ریه وه بنووسـرت؟ ئهـر بـ تـ پـشـتر نه تگوت ئه وانه جیاوازن؟ ئه دی ئه و پرسیاره بـچی، مادام هـر له بـنه هـته وه جوودات کردوونه ته وه؟

نووسیوته: (ئه وه ی رـمان و یاده وه ری لـکنزیک ده کاته وه هـند بـ ره گـز و ته کنیکن).

ئه دی بـچی باسی ئه و بـه گـز و ته کنیکانه ت بـ نه کردووین؟ ده کـرت له داها توودا ئه و بـه گـز و ته کنیکانه مان بـ باس بکه یته؟ ئه گـر هـر له بـنه هـته وه یاده وه ری جانـره نه بـت، به بـکوو مه له کووتی خه یا بـت و به به شـکی جوودانه کراوه ی پـرسـسی گه یاندن و گـانـه وه دا بنـرت، (وه ک پـشـتر من گوتم، نه وه ک تـ)، چـن هـند بـک بـه گـز و ته کنیک له بـمانی نزیک، یان دوور ده که نه وه؟ بـ هیچ کاتـک هـه بووه لـی جوودا بوو بـته وه، تا کوو ئـستا هـند بـک بـه گـز و ته کنیک لـی نزیک بکه نه وه؟ (7) ئایا هیچ جووـه یه ک به بـ یاده وه ری ده کـرت؟ هیچ وشه یه ک به بـ یاده وه ری ده گوتـرت؟ مادام هـه بوونی مرـقی بـ یاده وه ری مه حـه و بـمانیش وه ک هـر جانـره یه ک دیکه به ره می خه یا و بیرکردنه وه ی ئه و مرـقیه یه، ئه م گوته یه ی تـ بـنه مای هـه یه؟ ئه گـر پـت بـم یه ک ده نک له مه ناگه م، گونا هـی منی خوـنه ره، یان هـی تـی نووسه ر؟

نووسیوته: (تـ چاود بـ زمانی یاده وه ری نه زمانی مـژوو نه زمانی سیاسه ت، رـک زمانی رـمانه، زمانـکـه کم و زـر شیعـرتی تـیدا زاـه، به ئاگا له وه ی شیعـرتی له رـماندا رـژه یه، به ئاسایی وه رگـره زمانی یاده وه ری له زمانی رـمان سه رتریش بـ، ده گـر بـته وه ئاستی یاده وه رنووسه که، که واته ئه گـر بته و له رـی زمانه وه ئه و دوو ژانـره ئه ده بیه لـک جیا بکه یته وه، کاری نه کرده یه).

ئه وده م پرسیم و دیسان ده پرسمه وه زمانی مـژوو چیه و زمانی سیاسه ت چـنه؟ ئایا ئه وانه خـیان هـر به زگماک زمانیان هـه یه، یان کاتـک زمان پهیدا ده کهن، که ده بـنه بابه ت و له گـه خـودی مرـقدا پـوه ندی داده مه زرـنن؟ ئایا ئه و مـژوو و سیاسه ته ی لای (فـکـک) دا کاریان پـ ده کـرت، هـه مان ئه و مـژوو و سیاسه تن، که لای (فـکـک یا ما)، یان لای (ئـبا ما) دا هـن؟ ئایا مـژوو و سیاسه ت وه ک هـه موو ئـبـجـکته کانی دیکه ناکه ونه ژـر ده سته باتی ئه و تـوانینه وه، که تـ بـیانت هـه یه؟ ئه و تـوانینه له زمان جوودا ده کـرتـه وه؟ ده توانیت ناوی یه ک فیلـسـفـم پـ بـیـت له (سـکرات) هـوه بـ (پلاتـن) و (ئه ریستـ)، له (دـکارت) هـوه بـ (نیتشه)، (برگسـن)، (هایدیگـر)، (فیتگینستاین)، (دـلـلـز)، (دـریدا) و ئه وانه ی دیکه خـی له و پـر بـله ماتیکه نه دا بـت،

که هه یانه سهرجه م ژیا نی بـ تهرخان کردوو، له کاتـ کدا لای تـ تا ناستی زمانی میللی، بگره خوارتریش دابه زیوه؟ ئایا شته کان هه ر خـیا ن زمانیا ن هه یه؟ ئه گه ر وایه، ده توانیت پـم بـیت چـن و به چ شـوه یه ک؟ ئه وه گریمان (زمانی یاده وه ری نه زمانی مـژوو نه زمانی سیاست، رـک زمانی رـمانه)، بهـام ده توانیت پـمان بـیت زمانی مان چیه؟ ئایا مان چه مکـکی گشتی نییه و کاتـ تایه تمه ندی وه ر ده گرـت، که نووسه ر به زمان و تـوانینی خـی پراکتیزه ی ده کات؟ ئایا ئه م بـچوونه ی تـ مانای وا نییه مان شتـکی فیزیکهـ و مرـق ده توانـت به ئاماده کراوی به دهستی بهـنـت؟ باشه، یاده وه ری ئـمـهـنـته و به کار دهـنـرـت، یا ن وه ک مان ده نووسـت؟ ده توانیت دوو نموونه م بـ بهـنـیتـه وه، ئینجا چ له ئه ده بی خـمان بـت و چ له هیی ده ره وه ی خـماندا، تا کوو پـمان بـیت ئه مه یا ن یاده وه رییه و ئه وه یا ن مانـه؟ ده ی، تـ ناـیت زمانی یاده وه ری مانـک زمانی مانـه؟ ئه گه ر هه مان شتن، بـچی خـت به وه وه ماندوو کردوو جوودایان بکه یته وه؟ مه به ست له (شعیریته) چیه؟ ئایا ئه وه یه، که بـ نموونه لای (بارت) و (تـدـرـق) دا هه یه، یا ن جیا وازه؟ ئایا چه مکـی شعیریته له مـسته یه دا هیچ ئه رکـکی له ئه ستـدایه؟ ئایا به دروستی و له شوـنی خـیدا به کارت هـناوه؟ مه به ست له (به ئاگا له وه ی شیعـرـتی له رـماندا رـژه یه) چیه؟ بـچی هیچ شتـک هه یه له ئه ده بدا ئـژه یی نه بـت؟ له م گه ردوونه دا شتـک شک ده به یته، ئـژه یی نه بـت؟ ئایا ئه مـسته یه پـویسته؟ ئه گه ر ئه مجاره یا ن پـت وایه مان و یاده وه ری یه ک شتن، بـ دوا ی ئه وه ده نووسیت: (به ئاسایی وه رگره زمانی یاده وه ری له زمانی رـمان سهرتریش بـ).

ئهـر تـ نه بوویت گوته ئه وانه مانـک وه ک یه کن؟ بـچی زمانی یاده وه ری ده که وـته سه رووی زمانی مانیشه وه؟ ئایا تـ لـره یشدا پـت وایه مان خـی هه ر له بنهـه ته وه زمانی هه یه، یا ن جانره یه که و له ئه نجامی پـرـسـسی ئاکتیفبوونی خـیا و زمانه وه دـته کایه وه؟ مادام تـ باوهـت وایه مان هه ر به زگماک زمانی هه یه، ده توانیت پـم بـیت چـن ئه و باوهـت لا دروست بووه؟ ئه گه ر یاده وه ری میـمـری بـت، ئایا ئه م گوته یه هیچ کاریگه رییه کی دهـمـنـت؟ زمانی یاده وه ری مانای چیه؟ ده توانیت یه ک دوو نموونه هه ر له به ره مه کانی خـت بهـنـیتـه وه و پـم بـیت زمانی یاده وه ری مانـک ئه مه یه، بهـام به هیچ شـوه یه ک ئه وه نییه؟ ئه مجاره یا ن بـچی گوته وته: (که واته ئه گه ر بته وـ له رـی زمانه وه ئه و دوو ژانره ئه ده بیه لـک جیا بکه یته وه، کاری نه کرده یه)؟ مادام تـ ئه وه باوهـته، بـچی جوودایان ده که یته وه؟ ئه گه ر وایه بـچی پـشـتر پـت گوته ی زمانی یاده وه ری له زمانی

مانیش با ٬ا تره؟ ٬هر ٬ وهک یهک وان، یان له یه که وه نزیکن، یا خود له یه کدی جیاوازن؟ لهم س ٬ شته جیاوازه، کامیان هه ٬ ده ب٬ریت و چی له دووانه که ی دیکه ده که ییت؟ ب٬ گومان ت ٬ وهک نووسه ر ٬ کی ٬ ده ده بی گ ٬ ٬ انه وه ده زانیت چه مک ٬ ک هه یه و ناوی ناو نیشا نناسی (Titrologie) یه، که به تایبه تی له بواری سیم ٬ ل ٬ جیادا به کار ده ٬ نر ٬ ت، واته بوونی پ ٬ وه ندیی ناوه کیی ناو نیشان به ت ٬ کسته وه، ب ٬ یه ل ٬ ت ده پرسم ئایا ٬ وه ناو نیشانه ی هه ٬ تبزار دووه (یاده وه ری به ته نیش ر ٬ مان وه) له گه ٬ ب ٬ چوونه کانتدا هیچ هارم ٬ نییه ک دروست ده کات؟ ئایا ٬ هگر هر له سه ره تاوه، واته له ناو نیشانه وه ب ٬ ییت ٬ مان و یاده وه ری دوو چه مکی جیاوازن، به ٬ ام له ته نیش یه کترن، له گه ٬ ٬ وه دا چ ٬ ن د ٬ ته وه، که جار ٬ ک ده بنه یهک، جار ٬ ک له یهک نزیک ده بنه وه و جار ٬ کیش جیاوازن؟ ٬ هر ٬ ٬ وه یشمان نه گوت، که یاده وه ری به ش ٬ کی دانه ب ٬ او ی فکر و خه یا ٬ ه، به لام ل ٬ ره دا به هه ٬ ه به کار ها تووه؟

٬ هگر من ٬ هم گوتانه م بنووسیا یه، ت ٬ ل ٬ م ت ٬ ده گه یشتیت؟ ده متوانی له و ٬ ٬ گه یه وه ٬ ووبه ٬ ووی بیر ٬ که یه کت بکه مه وه، که نو ٬ ب ٬ ت و ٬ امانت بگ ٬ ٬ ت؟ ٬ هگر من له گه ٬ ه کی (٬ لف) وه به پ ٬ ب ٬ م ب ٬ لای ت ٬، که له گه ٬ ه کی (ب ٬) دا نیشته ج ٬ ییت، به ٬ ام پ ٬ ت ب ٬ م به ف ٬ ٬ که ها تووم، ئایا لهم حا ٬ دا هر شت ٬ کی ناو ٬ وه ف ٬ ٬ که یه ت ب ٬ بگ ٬ ٬ مه وه، به که ٬ کی ٬ وه ده د ٬ ت هیچ زانیا رییه کی له سه ر هه ٬ بچنیت؟ ٬ هگر ت ٬ هر س ٬ چه مکه بنه ٬ ه تییه که و ک ٬ مه ٬ کی دیکه ی لاوه کیت به هه ٬ ه پ ٬ ناسه کرد ب ٬ ت و به زمانی میلی ل ٬ یانه وه دوا بیت، ٬ وه زمانه ی خه ٬ ک له کاروباری ٬ ٬ ژانه یاندا به کاری ده ٬ نن، ئایا هر زانیا رییه ک لهم گوتاره تدا هه یه، لای منی خو ٬ نهر کاریگه ری ده ب ٬ ت؟ باشه، ٬ وه زمانه ت چ دوور و چ نزیک پ ٬ وه ندیی به ٬ ده ده بی گ ٬ ٬ انه وه وه هه یه؟

کاک که ریمی ئازیز، له باره ی سه رجهم ٬ وه وشانه ی لهم گوتاره تدا نووسیوتن، پرسیارم هه یه، به تایبه تی له باره ی چه مکی (٬ استگ ٬ یی) وه، که ٬ مه هه یی بواری ئایینه، نه وهک هه یی بواری ٬ ده ده ب و فکر، بگره ٬ ده ده ب و فکر دوو چه کی م ٬ تافیزیکی ب ٬ به گژدا چوونه وه ی (٬ استگ ٬ یی)، که وهک س ٬ نترال ٬ ک خ ٬ ی سه پاندووه. له ئاییندا (٬ استگ ٬ یی) پ ٬ وه ره و دهسته ٬ ا تداریشه ٬، بگره توانای س ٬ ینه وه ی هر شت ٬ کی دیکه ی هه یه، که به (٬ استگ ٬ یی) دانا نر ٬ ت، به ٬ ام له ٬ ه خنه دا (٬ استگ ٬ یی) وهک هر چه مک ٬ کی تر ده که و ٬ ته بهر زه بری پرسیار دیسپ ٬ تیک و دهسته ٬ ا تی ل ٬ ده سه نر ٬ ته وه. ٬ وه شه ٬ ه به ٬ وونی لای (د ٬ ریدا) دا ده بینین، به وه ی پ ٬ ی وایه هه موو دیوالیزمه کان له سه پاندنی س ٬ نترالیزمدا به شدارن و ده ب ٬ ت هه ٬ بوه ش ٬ نه وه.

([استگ-یی]) چه مک-کی فریوده ره. ب- ئه وه یه ب-ته حه قیقه ت و [ووبه ر-کی گه وره ی گه ردوون بس-ته وه، گوايه ئه و [ووبه ره (نا-استگ-یی)ه. ئه وه [استگ-ییه وا ده کات حه قیقه ت وه ک شت-کی یه قین خ-ی دهر بخات و وامان پ-شان بدات له سهر دژایه تی دانه مه زراوه. له سهر ئاستی میلیدا ([استگ-یی]) ز-رتین ده نگ ده ه-ن-ت و له به رانه ردا (نا-استگ-یی) به ر نه فره ت ده که و-ت. له مه یشدا چ ئاین و چ باوه-ه زا-ه کانی دیکه ی ک-مه-گه پا-پشتی ئه و ت-وانینه میلیهن. ل-ره دایه ئه دهب گرنکه، که توانای ت-کشکاندن ی ئه و ([استگ-یی)ه ی هیه و ده یخاته ژ-ر گومانه وه، به وه ی دژایه تییه کانی ناوه وه ی ده د-ز-ته وه و پایه کانی حه قیقه ت هه-ده وه ش-ن-ته وه، مادام ت-کستی ئه دهب ی په نا ب- م-تاف-ر و ت-ریک ده بات، که ئه و دووانه وا ده که ن وشه هه مان ئه و مانایه ی نه ب-ت، وا تاکه کانی ک-مه-گه له کا ت-کی دیاریکراودا له سهر ی [ک که وتوون، به-کوو ئیمبیگویتی (التباس، غموض) دروست ده که ن و ئه وه ده سه پ-نن به ش-وه ی ج-راوج-ر ل-ک بدر-نه وه. (پ-ل دیمان) ئ-م پ-ر-بل-ماتیک [ووی سیم-ل-جیاو [ا-ف-د-کات، وات-پ-ر-بل-ماتیک ن-وان [زمان و [وانب-ژی (گرام-ر و ت-ریک)، ک [زمان [گ-مان د-دات پرسیار-کان بخ-ین [وو، ب-ام [وانب-ژی وا د-کات بوونی ئ-و پرسیاران-ب-ت-ک-ش. ب-و-دا ه-ر س-ی-ک لانی ک-م دوو مانای ه-ن، مانای ل-ترا [و مانای م-تاف-ر، (وات-مانای ح-رفی و مانای م-جازی)، ئ-وا بونیادی [زمانیانی ت-کست ب- بونیادی [وانب-ژی د-گ-ت و ئ-وده م د-ستنیشا نکردنی ئ-وی کام ل-و دوو مانای-زا، د-ب-ت-م-ح-ا. (8) به م ش-وه یه سنووری ن-وان ([استگ-یی) و (نا-استگ-یی) ش وه ک سنووری ن-وان هه موو دیوالیزمه کانی دیکه ده س-ته وه.

ده گه یه نه ئه وه ی ب-ین مادام ئه دهب زمان-کی دیکه ی جیاوازتر له هیی واقع داده ه-ن-ت، ئه وه له [گه ی ئه و جیاوازییه وه به ش-کی ز-ری ئه و [ووبه ره دهر ده خات، که پ-شتر [استگ-یی و چه مکه کانی دیکه ی حه قیقه ت شارد بوویانه وه. به کورتی ئه دهب ی دا ه-ن-ر له و ساته وه د-ته کایه وه، که به ش-وازی خ-ی له دژی ([استگ-یی) دا ده جه نگ-ت و هه و-ی هه-وه شانده وه ی ده دات. ئه وه یش سه یر نییه، که نووسهر ی میلی ه-نده به ([استگ-یی) سه رسامه و به رگری ل-ده کات، چونکه خاوه نی هه مان ئه و ت-گه یشتنه یه، که لای خه-کی ئاساییدا هیه، مادام ئه و نووسهره له سه رچاوه فه لسه فی و فکرییه کانه وه دووره و به پله ی سه ره کی پشت به و زانیاریانه ده به ست-ت، که [ژانه له ده می ئه و خه-که وه وه ری گرتوون. ([استگ-یی) خه س-ه تی سه ره کیی ئه دهب ی

سهره تاییه، ئه و ئه ده بهی گه شهی نه کردوو و شت کی ئه وتی له ئه ده بی زاره کی تـ نه په اندوو. به وده دا ئه ده ب به گشتی و ئه ده بی گـ انه وه به تاییه تی (استگـ یی) تـ ک ده شکـ نـ ت و ئه و ووبه ره ده کاته وه، که پـ شتر به ناوی حه قیقه ته وه داگیر کرابوو، ئه و ا زمان به هه موو ئه و کاره کته رانه ده به خشـ ت، که حه قیقه ت لـ سه ندبوونه وه. به م شـ وه یه سـ نترالیزم نامـ نـ ت و فره ده نگی دـ ته کایه وه، بگره ئه و ده نکه جیا وازانه وه ک هـ زی جـ راوجـ ری دژ به تاکه حه قیقه ت دهر ده که ون، که (باختین) ئه و چه مکه ی داهـ ناوه و بنه ماکانی داـ شتوو.

گرنگیی ئه ده بی بیـ ره وه ری، یاخود بایـ گرافیا، تـ بـ ئاوتـ بایـ گرافیا ههر لهم شوـ نه دا دهرده که وـ ت، که نووسهر بـ گه به دهرکه وتنی ده نکه فه رامـ شکراوه کان ده دات، ئه وانه ی پـ شتر حه قیقه ت له به رده می دهرکه وتنیاندا به ربه ست بوو. (باختین) به رده وام له لـ کـ پـ نه وه کانیدا ئه و جـ ره ئه ده به وه ک داهـ نانی گه وره و کاریگر ده ناسـ نـ ت. ئه وانه ی له ئه ده بی گـ انه وه تـ ده گن و ئه زموونیان له و باره یه وه هه یه، به چاکی نرخی ئه و تـ زانه ی (باختین) دهران، که له چه مکه لی وه ک (که رنه قا)، (پـ لیفـ نی)، (ئـ نـ ته رتـ کستوا)، (سپه یس) و هیی تردا به رجه سته بوونه. {ئه گهرچی چه مکی ئـ نـ ته رتـ کستوالیتی یه که مجار لای (جـ لیا کریستیقا) دا به کار ها تووه، بهـ ام (باختین) به تاییه تی له (شعیرییه تی دـ یستـ یفسکی) دا چوارچـ وه تیـ ریه که ی داـ شتوو}. سه یر نییه هاوکاتی دهرکه وتنی فیلـ سـ فانی پـ ستمـ دـ رنیزم له (نیتشه) وه بـ (هایدگر) و له وـ وه بـ (دـ لـ ز)، (فـ کـ)، (دـ ریدا) و ئه وانه ی دیکه، ئه ده بی گـ انه وه له شاعر زیاتر بایه خ په یدا ده کات و ئه ده بی بایـ گرافیا یش، که به شـ کی دانه بـ او ی ئه ده بی گـ انه وه یه، ده بـ ته که ناـ کی گرنگی دهر بـ ین بـ ده نکه فه رامـ شکراوه کان، به وه ی ئه ده بی گـ انه وه توانایه کی یه کجار گه وره ی له تـ کشکاندنی سـ نترالیزمدا هه یه، که له سهر پایه ی حه قیقه ت و استگـ پیدا وه ستاوه، مادام له به ره مهـ نانی فره ده نگیدا دهستی کراوه یه. با جارـ ئه و چه ند وشه یه به س بن له باره ی چه مکی (استگـ یی) ه وه، کاک که ریمی خـ شه ویست، بهـ ام کا تـ پـ ویستی کرد، بـ ی ده گه بـ مه وه. پـ شتریش به شـ وه یه ک له شـ وه کان لـ وه ی دواوم. هـ نده ده پرسم تـ بـ چی پـ ت وایه (استگـ یی) له ئه ده بدا گرنگه؟ ده توانی نموونه ی داهـ نه رـ کم بـ بهـ نیته وه به تاییه تی لهم سه د ساـ هی اـ بوردودا به (استگـ یی) سه رسام بووبـ ت، بگره له دژی نه وه ستا بـ ته وه؟ ههر بـ نموونه (ساموـ بـ کیت) له بیر چوو؟ له بیرته ئه و نووسهره چـ ن له دژی استگـ پیدا ده جه نگا؟

ئه گهر داوام لـ بکه یت، ئاماده م درـ ژه به و پرسیارانه بده م.

مه به ستم ئه وه به ده توانم له باره ی باقی گوتاره که ته وه پرسپارت
وو به وو بکه مه وه.

ده متوانی پرسپاره کانت له (ده نگه کان) دا ئا استه بکه م، به ام وام
به چاکتر زانی به نامه ی داخراو ب تیان بنم، چونکه هه موو هاوو
نزیکه کانم ده زانن هه می شه هه و م داوه به کک نه بم له نووسه رانه ی
خو نه ر به شت که وه خه ریک ده کهن، که هیچ پرسپار کی نو ی لا
ناورووژ ن ت، بگره کاتی به فی ده دات و به لا یدا ده بات.
مه به ستم ئه وه به کات ب او بکر ته وه، که له ئه نجامی دایه گه وه
چوو ته ئاست کی با ت ره وه. به م ش وه به ئه م دایه گه یش له ن وان
ت و مندا ده ست پ ده کات. تا کوو ئه و کاته ی بزانه م ت یدا وو به ووی
پرسپاری نو ده به مه وه و به ر شتی کاریگر ده که وم، به خ شحای و
ئارامیه وه در ژهی پ ده دم. خ یش دواتر ب یار ده ده یت، که ئه و
گفتوگ به به نامه ی داخراو بکه ین، یان به ئاشکرا، ئینجا چ له
(ده نگه کان) دا ب ت، چ له که نا کی تر دا.

به وه یش ازیم ئه گهر له ش وهی نامه ی داخراو دا بکر ت، ت له لای خ
و منیش له لای خ مه وه هه ندک نووسه ر و شنبیری دیکه ب ئه و
گفتوگ به بانگه شت بکه ین، که ئا مانجم له وه دا ته نیا به ره مه مه نانی
پرسپاری نو یه. هیوادارم لای ت یش هه ر به م ش وه به بکه و ته وه. ت چ
گه یه کت ب گفتوگ پ باشه؟ ئه وه یان ب خ ت ج ده ه م، چونکه لای
من خودی گفتوگ که ئا مانجه.

ئه وه یش گرنگه بگو تر ت، که پرسپاره کانم پرسپاری دادگا ین. واته
کات ده پرسم: ب چی وات نه کردووه، ئه وه له بهر ئه وه نییه ده مو یست
وات بکر دایه، به کوو ب ئه وه به زیاتر خ ت له ئاستی منی خو نه ردا
بکه یته وه. کات کیش ده پرسم: ئایا ده توانیت وا بکه یت، ئه مه مانای
ئه وه نییه، که پم وایه له توانات به دهره، به کوو به پ چه وانه وه
ب ئه وه به ئه و توانایه ی هه ته، له گه ی ئه و پرسپاره وه، بجوو ت.
ئایا هیچ شت کی دیکه ه نه دی پرسپار توانای جوو لاندنی چ جهسته، چ
فکر و چ خه یای هه یه؟
کاک که ریمی خ شه ویست!

دوای ئه وه ی پرسپاره کانم ئا استه کردیت، به خ م ده دم جار ک
وهک خو نه ر و جار ک وهک هاوو یهک پ شنیاز کت بکه مه به رچاو، که
ئه ویش هه ر له ش وهی پرسپار دایه:
ده کر ت جار کی دیکه به م گوتاره تدا بجیته وه و دایب ئیته وه؟

پنج پرسپاری دیکه:

یه که م: ئایا ئه گهر ئه و بابه ته ت دا ب ئیته وه، فریای زگار کردنی

ھەر جوانیہکت ناکہویت، کہ لہ ابوردوودا بہ دہستت ھناوہ؟
 دووہم: ئەگەر خت وەک خوئنەرک ئەم گوتارەت بخوئیتەوہ و
 جوانترین پەرەگرافی تدا ھەبژریت، دہست دہخیتە سەر کامیان؟
 سہیم: پت وایە ئەگەر نووسەرک کی داھنەر بیەوت لہ بارە ی ھەر یەک
 لہ چەمکەکانی ئمان، یاداشت و یادەوہرییەوہ باسک بنووست، ئەو
 گوتارە ی ت ی ب ببتە سەرچاوہ یەکی گرنک؟
 چوارەم: ئایا ئەم گوتارە ھیچ شتک دہخاتە سەر ئەوہ ی، کہ پشتر بہ
 دہستت ھناوہ؟ بہ مانایەکی دیکە: ت پویستت بەم بابەتە ھە یە،
 بیە نووسیوتە و باوت کردووەتەوہ؟
 پنجم: ئەگەر ئەم گوتارەت پشش باوکردنەوہ پشانی یەک لہو
 نووسەرە لاوانە ی دەوروبەرت بدابووایە، یان ئەگەر ب یەک لہو
 مرڤە ھشیارانەت بناردایە، کہ ناووسن، بەام لہ زر نووسەری
 ناسراوی خمان زیاتر دہخوئننەوہ و قووئتر لہ دنیا دہوانن؛
 کەمە ئ سەرنجی وردی لہ بارە یەوہ ب نەدەنووسیت؟ ئایا ئەو سەرنجانە
 وایان ل نەدەکردیت بە سەرتاپیدا بچیتەوہ، بگرە بگاتە ئەوہ ی ھەر
 دہست لہ باوکردنەوہ یشی ھەبگرت؟
 ماوہتەوہ ببم ئەم پرسیارانەم تەنیا پوہندیان بەم گوتارە ی ت وە
 ھە یە، دہنا نە دوور و نە نزیک بہ لای بەرھەمەکانی دیکەتدا دہچن.
 ھەر تکتک پرسیری جیاوازی خ ی دہسەپنن. پویستە ئەوہ یش
 بزانی، کہ ئەو پرسیارانە بەو ئەندازە یی ئاستە ی ت، ئاستە ی
 خیشمن، مادام لہ ئەنجامی بیرکردنەوہ ی خ مەوہ سەریان ھەداوہ.
 دہبت ھەرچ نکە سوپاست بکەم، کہ ئەو گوتارە ی ت ھندە ی دی لہ
 نووسین و باوکردنەوہ ترساندمی. پویستە من لہ مەودوا زیاتر ئاگام
 لہ خ م ببت چی بہ خوئنەر دہم. ھیوادارم بەو ئەندازە یە
 پرسیارەکانی منیش ترسیان لای ت خوئقاندبت. باوہ دہکەم وەک زر
 نووسەری دیکە گوتبتت پم خشە خوئنەر بہ پرسیار ووبە ووم
 بببتەوہ. فەرموو، ئەوہ خوئنەرک و کەمە ئک پرسیار! (9)
 ئز و خشەوێستی زیاتر ب ت ی ئازیز، کاک کەریم گیان!

کاروان کاکەسوور

(1) ب م دەرکەوتووہ گوتارە کہ پشتر لہ یەک لہ ژمارەکانی
 ئژنامە ی (ھیچ) یشدا باو کراوہتەوہ.

(2) ب نموونە یەک لہ ھخنەگرە میلییەکان، کہ بەوہ ناسراوہ
 بەردەوام گوتار لہ دوای گوتار دہنووست، بہ پوہری (چاکەوخراپە)
 ب یار لہ سەر تکتک دہدات و ھەر بە زمانی ئژانە لایانەوہ دہدوت،

ماوه یهک هر بابه تکی بـاو بکردایه تهوه، به پرسیار ووبه ووی ده بوومهوه. سهره تا وه نامی هه ندک له پرسیاره کانمی ده دایه وه، به مه بهستی گفتوگـ نا، به کوو بـ ئه وهی بهرگری له هه ندک شت بکات، به نام دواجار تهواو ده نگی بـا. ئه م ئه زموونه یش بـ من گرنگه و ژگارک بـی ده گه مهوه.

(3) خو نهر ده توان تـ گوتاره که له (ده نکه کان)، یان له (ما ک له ئاسمان) دا بخو نـ تهوه.

(4) خو نهر ده توان تـ نامیلکه که له یه ک له و دوو ما په هی پـ شوودا بخو نـ تهوه.

(5) به بـ وای (پـال ریکـر) تـکست نووسینه وهی قسه (speech) نیه، به کوو نووسینه وهی مانا و مه بهستی قسه یه. ئه گهر خودی قسه، یان گوته نه نووسـ تهوه، ئایا یاده وهی ده نووسـ تهوه؟ له وانگه یه وه بـ به خـم ده دم بـم فیکه نا نووسـ تهوه، به نام مانا و مه بهستی فیکه ده نووسـ تهوه. بـ نمونه: (کو ه که فیکه یه کی بـ هاو کـه لـ دا، تا کوو به ئاگی به نـ تهوه و پـی بـ تـ سه یرم بکه!). من لانی که م به هـی خو نـ ده وهی هه ندک له به ره مه کانی (ریکـر) هوه تـ وانینـ کم له باره ی تـ کسته وه لا دروست بووه. هیوادارم (که ریم کاکه) یش بمخاته به رده م تـ وانینـ کی دیکه ی جیاوازه وه و پـم بـ تـ تـکست لای ئه و چـ نه. خو نهر ده توان تـ له م ووه وه ئه م گوتاره بخو نـ تهوه: (Ricouer: "What is text?" and "Metaphor and the problem of Interpretation")، که ئه مه لینکه که یه تی:

[Ricouer: "What is text?" and "Metaphor and the problem of Interpretation"](#)

(6) سهرنجم داوه هه موو ئه وانهی به زمانی بـ ژانه باس له چه مکه فکری و ئه ده بییه کان ده کهن، وا له خو نهر ده گه یه نن، که ژگارک زیاتر له باره یانه وه ده نووسن، بـ ئه وهی وا بکه ن، به نام خـ زگه (که ریم کاکه) له وان نه چـ ت و بـ یه که مجار ئه و به نـ نه بباته سهر! واته لانی که م پـ مان بـ تـ ئه و یاده وه ریپانه له ده ره وهی کورددا چـ نن! من خـم له ئـ ستاوه چاوه بـی ئه و بابه ته یم. (دیاره ئه مه ئه وه ناگه یه نـ تـ باوه م وایه یاده وهی ده نووسـ تهوه و ده کـ ته ده ق، وه ک ئه م وای گوته وه و پـال ریکـر یش پـ چه وانه که ی. پـم وایه هر کاتـ فیکه نووسرایه وه به و شـ وه یه ی ئه م ده یـ تـ، ئه وده م نـ ره ی

یاده وهریش دټ. له گه ټه ویشدا ټه گهر نموونه ی ټه نامه وه وهک
گوتوویه تی ده ټ کارټکی وا بکرټ، به بایه خه وه ده یخوټنمه وه).

(7) خاټی هاوبه شی هه موو ټه وانه ی به زمانی ټټ ژانه ده نووسن،
باسکردنی ته کنیک (Technique) ه، ټه ووی ټه جارټکیش ټټ ن
مه به ستیان له و چه مکه چیه، چونکه ههر له بنه ټه ووه ټه و گوتیه یان
وهک ټټ کلټر له زاری ټم و ټه ووه وهر گرتووه و کټنټکسته کانی
ناناسن. ټایا ټه گهر بزائن ټه و ټرمه له ناو فله سه فدها خاوه نی چ
پرټ بله ماتیکټکی گه وره یه، هټنده به ټاسانی لټوی ده دوټن؟ هیوادارم
(که ریم کاکه) له وانه نه ټټ و ټټ ژگارټک لانی که م له م ټه ووه
گوتارټکمان ټټ بنووسټ. خټ ټه گهر پرټ شتر نووسیویه تی، ټه و کاتټ
ټټ می ده نټرټ، سوپاسی ده که م و به بایه خه وه ده یخوټنمه وه. له
ټټ ستاوه چاوه ټټی ټه و گوتاره یم. ټټ استیه که یشی، که له و شوټنه دا
نووسیویه تی: (ټه ووی رټمان و یاده وهری لټکنزیک ده کاتوه هه ندټ
ره گز و ته کنیکن)، مانای وایه ته نانه ت ټوانینټکی دروستی نه ټټ
(ه گز) و نه ټټ (ته کنیک) یش هه یه، چونکه ټه و وای پرټ شان داوه
(ه گز) له لایه ک و (ته کنیک) له لایه کی تره وه ټټ مان و یاده وهری له
یه ک نزیک ده که نه وه. گوتمان یاده وهری نه له ټټ مان دوور ده که وټه وه
و نه نزیکیش، که ټه م گوتیه کی ټټ بنه مایه و له ده می ده رچووه ټټ،
به ټټ ام ټایا ته کنیک خټی ه گز نییه؟ دیاره چه مکی ه گز
(Element) یش وهک هی ته کنیک له ناو زماندا خاوه نی پرټ بله ماتیکي
گه وره یه ټټ و کټمه ټټک مانای زټر جیاوازی هه ن، که به پرټی
کټنټکسته کان ټه و مانایانه ده گټټټن. باوه ټټ ناکه م (که ریم کاکه)
بتوانټت دوو لیست دروست بکات، یه کټ ټټ ه گزه کان و ټه ووی تریان
ټټ ته کنیکه کان، گوايه ټه وانه ټټ مان و یاده وهری له یه ک نزیک
ده که نه وه، به ټټ ام له گه ټه ویشدا ټه گهر وای کرد، به بایه خه وه لټی
ده ټټ وانم. کاتټکیش ده ټټم ناتوانټت، مه به ستم نییه له توانای که م
بکه مه وه، به ټټ کوو له بهر ټه ویه ده زانم ته کنیک خټی ه گزه... به ټټ ام
ه گزی چیه؟ ټه و به پرټی کټنټکسته که ی ده یزاینن. به کورتی شته که
به م شوټیه یه: له لایه ک به هه ټه و گوتوویه تی هه ندټک ه گز و ته کنیک
ټټ مان و یاده وهری له یه ک نزیک ده که نه وه، له لایه کی تریشه وه به
دروستی وشه کانی ه گز و ته کنیکی به کار نه هټناوه. من، که به رده وام
گوتوومه ټټ خنه ی میلی توانای دروستکردنی هیچ ټټ استیه کی نییه
له ناو فکر و ټټ وانیندا، له گه ټټ ټم جټره نموونه یه مه. ټه و تا ټه و
چه مکانه ی دنیای ټه دهب و فکر، که فیلټسټف و ټټ خنه سازه گه وره کانیان
به خټیانه وه سه رقا ټټ کردووه، که چی لټردها سووکوئاسان ده هټنرټنه
ټاستی میلییه وه و به زمانی ټټ ژانه قسه یان لټوه ده کرټت.

John Phillips, Paul de Man's 'Semiology and Rhetoric: (8)

<https://courses.nus.edu.sg/course/elljwp/deMan.htm>

(9) له بهر ئه وهی بابه ته که نامه یه و ئا استه ی که سـ کی
استه قینه یه، نه وهک گریمانی، بیه نه مویتوو له و چوارچـ وه یه
ده ریچم. واته هـ چاوی مـ تـ دی نامهـ م کردوو. له بهر ئه وه یشه وشه ی
(کاک)م خستوو ته بهرده می ناوه که ی، له کاتـ کدا ئه مه شتـ کی پـ ویست
نیه له نووسیندا.